

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

SARA HULTQVIST INST. FÖR SOCIALT ARBETE
GÖTEBORGS UNIVERSITET
SARA.HULTQVIST@GU.SE

**ATT GÖRA
AKTIVITETSERSÄTTNING
OM MÅLFÖRSKJUTNING OCH
ICKE-KONTAKT VID
FÖRTIDSPENSION FÖR UNGA**

Bakgrund

- Allt fler unga beviljades aktivitetsersättning
- Reformen var ny (ersättningslaget infördes 2003)
- Den psykiska ohälsan bland unga verkade öka och allt större andel av de unga i aktivitetsersättning beviljades ersättning pga psykisk ohälsa.

OECD och FN's handikappolitiska mål beskrev **ekonomisk trygghet** och **samhälleligt deltagande** som två centrala mål för trygghetssystem riktade mot personer med medicinskt betingad arbetsförmåga.

Syfte

Syftet med avhandlingen är att beskriva och analysera hur aktivitetsersättning görs i ärenden där den medicinska orsak som ligger till grund för rätten till ersättning är en ångest- och/eller depressionsdiagnos. Med det överordnade begreppet *görande* avses *de handlingar som sammantagna bildar aktivitetsersättning*. Tätt förbundet med görandet är *förhandling*, som utöver att betona mänsklig handling också riktar uppmärksamheten mot att mänsklig verksamhet i hög grad är *samhandling* och *samtal*. Görande förstås som en process med flera aktörer inblandade, men det är förhandlingen mellan handläggare och ung person med aktivitetsersättning som är i fokus. Genom att frilägga de processuella inslag som bildar aktivitetsersättningens praktik möjliggörs en tolkning av samma praktik i relation till de statliga intentionerna bakom den och de sociala följderna av den.

Frågeställningar

- Hur beskriver den unga personen respektive handläggaren aktivitetsersättning utifrån det egna ärendet?
- Vilka uttryck tar sig statens intentioner i de texter som reglerar aktivitetsersättning?
- Överensstämmer handläggarnas och de ungas bilder av aktivitetsersättning med varandra och med statens intentioner?
- Vilka är de sociala följderna av att leva med aktivitetsersättning för de unga intervjuade?

Vad är då aktivitetsersättning för de unga intervjuade?

Alltså man vill ju inte bli förtidspensionerad, det är ju bara det liksom (SKRATT). För att då försvinner ju alla möjligheter. Jag menar, det spelar ju ingen roll om jag håller på och kruxar till jag är trettiofem. Bara jag får chansen att komma tillbaka till ett liv. För jag tror inte det är många som vill gå och inte göra någonting, för man blir ju inte friskare av det liksom. Man vill alltid ha möjlighet att komma tillbaka till samhället på rätt sätt, det gynnar en själv. Jag tycker att aktivitetsersättningen handlar om att man tar kanske en lite långsammare väg, men att man kommer tillbaka till samhället. Om vi tar de här individerna som har en svaghet då, som kanske inte alla människor har, så att de får lite hjälp att få igång ett liv liksom. Så kan man dra sitt strå till stacken. (John)

Det är ju bra att för att behålla den så måste du ju göra någonting. Du måste ju fullfölja aktivitet för att få ha pengarna. Det tycker jag är bra för att man ska inte bara sitta hemma och slappa, och tro att man ska få pengar. Det blir man inte bättre på. (Sabina)

I aktivitetsersättningen behöver man inte varje månad gå och söka för att få pengar. Då har man ju fått pengar beviljat för en viss tid. Man behöver inte gå och ha den stressen, den ångesten över att behöva ha kvitton på precis allt, hur man fördelar och var man ska fördela pengarna. (Belinda)

Politik som praktik och görande

Studera socialpolitikens utfall snarare än dess intentioner

1. Socialpolitik blir till i mötet mellan statens representant och medborgaren.
2. Skärningspunkten mellan unga personer med aktivitetsersättning och deras handläggare vid Försäkringskassan är därför viktig för förståelsen av aktivitetsersättning som socialpolitik.
3. Den praktiska socialpolitiken påverkas av förhållanden som att verksamheten är reglerad i lag och att medborgaren är underordnad den professionella.

Tillvägagångssätt

- Kassor på tre platser i södra Sverige
- Handläggarna grindvakter
- 17 unga och deras respektive handläggare
- 2 intervjuomgångar
- Analys av reglerande texter för att komplettera bilden.

Hon känner ju inte mig men du får gärna intervjua henne, jag vet inte vad det är det du ska fråga henne. (Sandra)

De ungas utsatthet

- Att förlora en närstående genom dödsfall
- Att växa upp utan sina biologiska föräldrar
- Att växa upp under ekonomiskt knappa förhållanden
- Att bli utsatt för övergrepp
- Att bli förälder tidigt i livet
- Att ha svårigheter i skolan
- Att ha ett drogmissbruk eller leva nära drogmissbruk.

Flera av erfarenheterna utgörs av förlust i vid bemärkelse. **Samtliga har av de unga beskrivits som ”stukande”.**

Om vad förhandlas?

Tvillingmålen om **ekonomisk trygghet** och **samhälleligt deltagande** har sina motsvarigheter i **försörjning** och **aktivitet** i praktikens politik

Vilka blir konsekvenserna?

Eftersom inte alla unga ens känner till att de har en handläggare saknas den relation till kassan som borde vara garanten för att rättigheterna kan tillvaratas.

Trots att det enligt reglementet ska råda balans mellan tvillingmålen så ligger i praktiken tonvikten på ekonomisk trygghet. ”Utbetalningarnas prioriterar sig själva”.

Arbetsmarknaden tillskrivs av de unga en särställning när det kommer till samhällelig delaktighet. Här har handläggarna en medierande funktion.

Tanketrådar att spinna vidare på

Ett expansivt näringsliv får inte betyda mer produktion av prylar utan mer produktion av nyttigheter och tjänster av verkligt värde för oss och för andra länders människor. Vi måste spräcka myten att vad som behövs är 'tillväxt' och att denna i så hög grad skall tillåtas gå till den privata konsumtionen. (Myrdal, s. 7, 1977)